

SOCIALMINISTERIET

Folketingets Socialudvalg

Departementet

Holmens Kanal 22
1060 København K

Tlf. 3392 9300
Fax. 3393 2518
E-mail sm@sm.dk

TTL/ J.nr. 2006-4453

Dato: 5. januar 2007

Under henvisning til Folketingets Socialudvalgs brev af 13. december 2006 følger hermed – i 5 eksemplarer – socialministerens svar på spørgsmål nr. 70 (SOU Alm. del).

Spørgsmål nr. 70:

”Ministeren bedes sende udvalget sit talepapir fra samrådet den 13. december 2006 om samrådsspørgsmål F (fattigdom i Danmark), jf. alm.del - samrådssp. F.”

Svar:

Mit talepapir er vedlagt.

Eva Kjer Hansen

/Bent Nielsen

Talepapir til samråd den 13. december 2006
(Det talte ord gælder)

Hvis vi vil gøre noget for at fremme velstand for *alle* grupper i samfundet - og det vil vi - så skal vi satse på fastholdelse og integration på arbejdsmarkedet.

Sådan konkluderer Det Økonomiske Råd i den rapport, som blev offentliggjort i sidste uge.

Jeg kunne ikke være mere enig. Vi hjælper ikke samfundets svageste grupper ved at parkere dem på kanten af samfundet resten af deres dage. Vi hjælper dem ved at give dem ansvar og selvværd gennem aktiv deltagelse.

Denne regering tager udgangspunkt i, at alle mennesker har ressourcer. Derfor fører regeringen en aktivlinje. Vi sætter med andre ord fokus på alt det mennesker kan, i stedet for som tidligere at dyrke det, de ikke kan.

Regeringens aktivlinje kører i to spor:

Det første spor er at hjælpe de svageste grupper til at forbedre og udnytte egne muligheder – gerne på arbejdsmarkedet, og også for dem, der ikke er typiske otte-til-fire mennesker.

Senest har regeringen lanceret handlingsplanen Det Fælles Ansvar II, der også fremhæves i rapporten fra Det Økonomiske Råd.

Handlingsplanen indeholder initiativer for i alt 620 millioner kroner. Initiativerne skal nedbryde barriererne på de socialt udsattes vej til beskæftigelse – uanset hvor på vejen de befinder sig, og hvor langt de er fra målet.

Med disse initiativer vil vi styrke den opsøgende indsats i forhold til de socialt udsatte, og vi vil skabe flere indgange til arbejdsmarkedet. Endelig vil vi have sagsbehandlere ud af kontorerne, så de kan møde de svageste klienter i deres eget miljø, og på det rigtige tidspunkt. For eksempel ved at oprette satellit-kontorer i socialt belastede områder.

Det Fælles Ansvar II går videre med mange af de gode initiativer i planen 'Nye veje til arbejde', som regeringen lancerede i foråret. Denne plan skal især hjælpe psykisk syge til en aktiv deltagelse på arbejdsmarkedet.

Der er ingen tvivl om, at psykisk syge kan stå over for nogle særlige barrierer i forhold til arbejdsmarkedet – hvilket rapporten fra Det Økonomiske Råd jo også vidner om. Men vi skal fjerne stenene på deres vej til et bedre liv ved at tage fat på deres konkrete problemer – for eksempel ved at give dem sociale kontakter eller stille en person til rådighed, der kan støtte dem i deres arbejde.

Det andet spor i regeringens aktivlinje er at sikre et økonomisk incitament til at komme i arbejde.

Derfor er jeg også glad for, at Det Økonomiske Råd flere steder lægger vægt på, at niveauet for de offentlige overførselsindkomster er afstemt med lønnen ved beskæftigelse.

Hvis man direkte taber penge på at tage et arbejde, så virker systemet hverken forebyggende eller resocialiserende – uanset alt det andet, vi gør.

Med indførelsen af starthjælpen og loftet over kontanthjælpen har vi fået reduceret antallet af tilfælde, hvor det ikke kan betale sig at arbejde.

Før reglerne om starthjælp blev indført, skulle en gift person tjene i nærheden af 25.000 kr. om måneden, før det kunne betale sig, at den ene fik et arbejde. Familien ville oftest tabe penge på, at den ene kom i arbejde. På den måde var familier, hvor begge ægtefæller var på kontanthjælp, reelt fastlåst i kontanthjælpssystemet.

Regeringen har ingen planer om at afskaffe starthjælpen til flygtninge i de første tre år – sådan som Det Økonomiske Råd foreslår.

Beskæftigelsesministeriets undersøgelser viser, at der er en positiv beskæftigelseseffekt ved at yde starthjælp frem for introduktionsydelse på kontanthjælpsniveau. Det Økonomiske Råd har ganske vist kritiske kommentarer til disse undersøgelser. Men som både beskæftigelsesministeren og integrationsministeren flere gange har understreget i den forgangne uge, så kan den kritik afvises.

Hvis Det Økonomiske Råd i øvrigt har ret i, at nogle flygtninge varigt er for syge og traumatiserede til at arbejde, så handler det slet ikke om starthjælp og økonomiske incitament i forhold til beskæftigelse. Så må man i stedet tænke i førtidspension.

Så til spørgsmålet om lavindkomstgruppen. Det Økonomiske Råd bruger en del krudt på lavindkomstgruppen i sin rapport, men uden rigtig at diske op med egentlige nyheder.

Ligesom OECD, Finansministeriet - og mange andre - har Det Økonomiske Råd defineret lavindkomstgruppen som de mennesker, der har indtægter på under halvdelen af medianindkomsten. Rådet anvender altså et relativt lavindkomstsmål.

Derfor kan det også undre, at Rådet kalder gruppen med de laveste indkomster for ”fattige”. Et relativt lavindkomstsmål angiver alene, hvilke personer der ligger i den nederste ende af indkomstfordelingen. Det giver ikke information om, hvor stor en del af befolkningen der kan siges at være fattige i nogen absolut forstand.

Rådets anvendelse af begrebet ”fattige” forvirrer altså. Og det kan ligefrem være årsag til, at flere medier fejlagtigt har fået den opfattelse, at Det Økonomiske Råd har defineret en egentlig fattigdomsgrænse.

Opgjort på Rådets måde viser rapporten, at omkring 4,4 procent befinder sig i lavindkomstgruppen. Den andel har været ret stabil i de sidste mange år. Til

gengæld har lavindkomstgruppen oplevet højere disponible indkomster, ifølge Rådet.

Det Økonomiske Råd slår endnu engang fast, at Danmark er et af de lande i verden, der har den laveste andel af befolkningen i lavindkomstgruppen.

Danmark skiller sig også ud på et andet vigtigt punkt. Vi har nemlig ikke kun en særdeles lav andel af befolkningen i lavindkomstgruppen. Vi har også en meget høj indkomstmobilitet – både i lavindkomstgruppen og på tværs af generationer.

Som det fremgår af Det Økonomiske Råds rapport, er de fleste mennesker kun i lavindkomstgruppen i et enkelt år. For dem kan den relative lave indkomst skyldes enkeltstående eller midlertidige forhold, og den kan i visse tilfælde være selvvalgt. Det er – som Rådet understreger – vigtigt med en stor mobilitet. 'Risikoen' for at hænge fast i lavindkomstgruppen stiger, jo længere tid man er der.

For ganske få uger siden offentliggjorde Rockwool Fonden en analyse af indkomstmobiliteten mellem generationer under overskriften: "Børn fra lavindkomsthjem har ikke udsigt til et liv i fattigdom". Den konklusion bakkes op i rapporten fra Det Økonomiske Råd.

Sammenlignet med andre lande har forældrenes indkomst nemlig kun ringe betydning for, hvilken levestandard danske børn har udsigt til den dag, de bliver voksne.

Det er positivt. For den høje indkomstmobilitet er tegn på, at vi i Danmark går forrest med hensyn til at sikre børn lige muligheder.

Dog mener Det Økonomiske Råd at kunne konstatere, at der - blandt personer helt uden erhvervsindkomster - er en tendens til, at forældrenes svage position i højere grad føres videre i den næste generation.

Hvis Peters forældre vedvarende er uden for arbejdsmarkedet, kan det altså være relativt vanskeligere for Peter – end for andre børn – at bryde med forældrenes position.

Derfor er det så utrolig vigtigt, at vi støtter børnene gennem opvæksten.

Rådet fremhæver betydningen af en tidlig indsats, og jeg kunne ikke være mere enig. En tidlig indsats er netop omdrejningspunktet i den strategi til bekæmpelse af negativ social arv, som jeg fremlagde tidligere på året.

Det Økonomiske Råd lægger særlig vægt på tre forhold:

For det første mener Rådet, at daginstitutioner bør spille en væsentlig rolle i den tidlige indsats. Dette er jeg enig i. Jeg kan i den sammenhæng oplyse, at regeringen over en 4-årig periode har afsat i alt 2 mia. kroner til at styrke kvaliteten i dagtilbuddene. Vel at mærke en styrkelse af kvaliteten, som især skal komme de udsatte børn til gode.

For det andet mener Rådet, at folkeskolen i højere grad skal forbedre de svageste elevers kvalifikationer, sådan at også de kan gennemføre en ungdomsuddannelse. Også her er jeg helt enig. Regeringens ambition er, at mindst 95 pct. af alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse.

Endelig fremhæver Rådet, at der er behov for mere evidensbaserede metoder i indsatsen til bekæmpelse af negativ social arv. Igen må jeg sige, at jeg er enig i Rådets vurdering, og igen er der tale om et stykke arbejde, som regeringen allerede har sat i gang. Vi er ved at udvikle indikatorer for, hvornår et barn har problemer eller er i fare for at få det. Samtidig er vi i gang med at skabe et overblik over, hvilke indsatser der virker bedst.

Alt i alt indeholder Det Økonomiske Råds rapport altså ikke meget nyt. Men på en række vigtige punkter bekræfter rapporten, at regeringen er på rette spor.

Udover rapporten fra Det Økonomiske Råd ønskes der på samrådet også en drøftelse af de mange udmeldinger fra en række humanitære organisationer om fattigdom. Jeg går ud fra, at man her tænker på den seneste tids udmeldinger omkring uddeling af julehjælp m.v.

Hvert år op til jul hører vi bekymrende historier om, at flere og flere børnefamilier ikke har råd til at holde jul.

Jeg tager meldingerne alvorligt, og det forstærker kun min overbevisning om, at vi *skal* bekæmpe den marginalisering, som stadig findes i det danske velfærdssamfund.

Jeg har meget stor respekt for de organisationer, der hvert år stiller både midler og mandskab til rådighed for at hjælpe mennesker med særlige behov. Det er en vigtig indsats, som betyder meget for mange mennesker.

Det er imidlertid vanskeligt at opgøre problemets omfang mere præcist – og det kan ikke baseres alene på omfanget af omtale i medierne.

Medierne har hvert år op til jul en særlig fokus på de grupper, der har det svært. Mediernes dækning blev behandlet i en artikel i Weekendavisen den 24. november 2006. Her udtalte Preben Brandt, formand for Rådet for Socialt Udsatte, at ”Journalisterne har en tendens til at gå i selvsving op til jul, hvor man formulerer historier, der kan ramme læserne i hjertet, og måske også dem selv.”

Og Preben Brandt fortsatte: ”Man beder ikke om dokumentation for de tal, organisationerne oplyser, for fortællingen passer godt ind i, hvad en rigtig julehistorie er.”

I samme artikel fortæller informationschefen for Frelsens Hær, at – og jeg citerer – ”Når journalisterne ringer til Frelsens Hær oplever vi tit, at de indledningsvis spørger: 'Det går vel værre end sidste år.' Det er vel, fordi det er en journalistisk grundsætning, at dårligt nyt er bedre end godt nyt”. Citat slut.

Efter min opfattelse er økonomiske problemer ikke et fænomen, der isoleret opstår i forbindelse med julen, men julen er jo så en naturlig anledning til at sætte fokus på sagen.

Derfor vil jeg insistere på, at indsatsen over for samfundets svage grupper er permanent, sammenhængende og fremadrettet. Målsætningen er at forbedre livsvilkårene generelt – ikke kun i forbindelse med julen.

De meldinger, der nu kommer fra de humanitære organisationer, er givet på vegne af de mennesker, som den enkelte organisation er i kontakt med. Det er de frivillige organisationer, der selv beslutter, hvem der skal have hjælp, hvordan behovet vurderes, og hvilken hjælp der tildeles. Mange organisationer har bl.a. fokus på den enkeltes rådighedsbeløb.

Ifølge Frelsens Hær og Kirkens Korshær er det ofte enlige mødre på kontanthjælp, der har behov for hjælp. Organisationerne nævner eksempler på rådighedsbeløb i størrelsesordenen 2-3.000 kr. om måneden – mens enkelte ikke har mere end 1.500 kr. til sig selv og børnene.

Ser man på de forskellige ydelser, som enlige forsørgere kan modtage, tegner der sig et andet billede.

En enlig mor på starthjælp med to børn vil for eksempel kunne have knap 9.000 kr. til rådighed, når skat, husleje og daginstitutionsudgifter er betalt. Modtager den enlige mor kontanthjælp, vil rådighedsbeløbet i stedet kunne være ca. 10.500 kr. om måneden.

Hvis man har et så lavt rådighedsbeløb, som organisationerne angiver, så må det skyldes en række andre forhold.

Nogle af organisationerne peger på, at situationen skyldes loftet over kontanthjælpen, som skulle ramme de enlige forsørgere meget hårdt.

Det er simpelthen ikke korrekt. Loftet over kontanthjælpen for enlige forsørgere ligger på dagpengemaksimum. Mere kan de ikke få i samlet kontanthjælp og boligstøtte. Det er faktisk et temmelig højt loft. 90 pct. af de enlige forsørgere på kontanthjælp er slet ikke omfattet af loftet. Og i de 10 pct., hvor det er tilfældet, mister man i gennemsnit 130 kr. om måneden.

I Frelsens Hærs eget blad kan man læse citater fra enlige mødre, som fortæller, hvad julehjælpen har betydet for dem. Blandt de citerede er 3 kontanthjælps-modtagere, 2 førtidspensionister, 1 dagpengemodtager og 1 køkkenassistent. Der er altså stor variation i modtagergruppens forsørgelsesgrundlag – og en del af dem falder uden for de grupper, som vi normalt finder i lavindkomstgruppen.

Også personer i beskæftigelse kan komme i en vanskelig økonomisk situation, fordi de har påtaget sig for mange udgifter. Det er ikke kun noget, der sker for mennesker, der modtager starthjælp eller kontanthjælp. Vi kan ikke gå ind og være dommere over, hvordan den enkelte administrerer sin hus-

holdningsøkonomi. Men vi kan forsøge at hjælpe fremadrettet med en tilværelse med job og stabilitet. Dertil kommer, at lovgivningen rummer forskellige muligheder for at yde supplerende hjælp til personer, der er kommet i en akut og vanskelig økonomisk situation.

I debatten er der en tendens til at sætte lighedstegn mellem lav indkomst, kontanthjælp, starthjælp og økonomiske problemer. Det fører også til, at dele af oppositionen gør sig til fortalere for at indføre en fattigdomsgrænse og for at forhøje ydelserne. Som jeg flere gange har redegjort for, så er andelen med relativ lav indkomst en meget sammensat gruppe. Man kan derfor ikke sætte lighedstegn mellem de forskellige grupper af overførselsindkomstmodtagere og lavindkomstgruppen.

Endnu sværere bliver det, hvis også enkeltpersoners udgiftsmæssige forhold skal være bestemmende for, om man tilhører gruppen med lav indkomst.

De frivillige organisationer kommer i kontakt med mange, der befinder sig i en vanskelig social situation. Derfor tog jeg i sidste måned taget initiativ til at yde støtte til de organisationer, der uddeler julehjælp eller laver særlige julearrangementer. Konkret er støtten gået til information og rådgivning om beskæftigelsesmuligheder, aktivitetsmuligheder og muligheden for omsorg, som findes i det sociale og sundhedsmæssige system. Dermed kan hjælpen også få et mere længerevarende og fremadrettet perspektiv.

Jeg tror på, at vi ved en styrket indsats fremover i form af opsøgende arbejde og en styrket beskæftigelsesmæssig indsats kan reducere behovet for julehjælp.

Jeg er meget opmærksom på, at der er mennesker på kanten af samfundet, som har brug for hjælp til at få et stabilt og velfungerende liv. Og det er netop disse mennesker, regeringen har fokus på, og som vi sætter massivt ind for at hjælpe.

Vi er i fuld gang med en bred vifte af initiativer, der skal bidrage til, at personer med behov for hjælp kan komme ind på et positivt spor i livet og få et mere stabilt og selvstændigt liv.

Jeg mener ikke, at vejen frem bør bestå i at forhøje ydelserne. Det i virkeligheden en meget kompleks problemstilling, som kræver, at der sættes mere målrettet ind over for de problemer, som disse grupper slås med.

Ved at forhøje ydelserne - sikkert i bedste mening - risikerer vi i virkeligheden, at vi kommer til at fastholde flere uden for arbejdsmarkedet. Og det er altså ikke vejen frem i forhold til at begrænse andelen af personer i lavindkomstgruppen, sådan som det også fremgår af rapporten fra Det Økonomiske Råd.